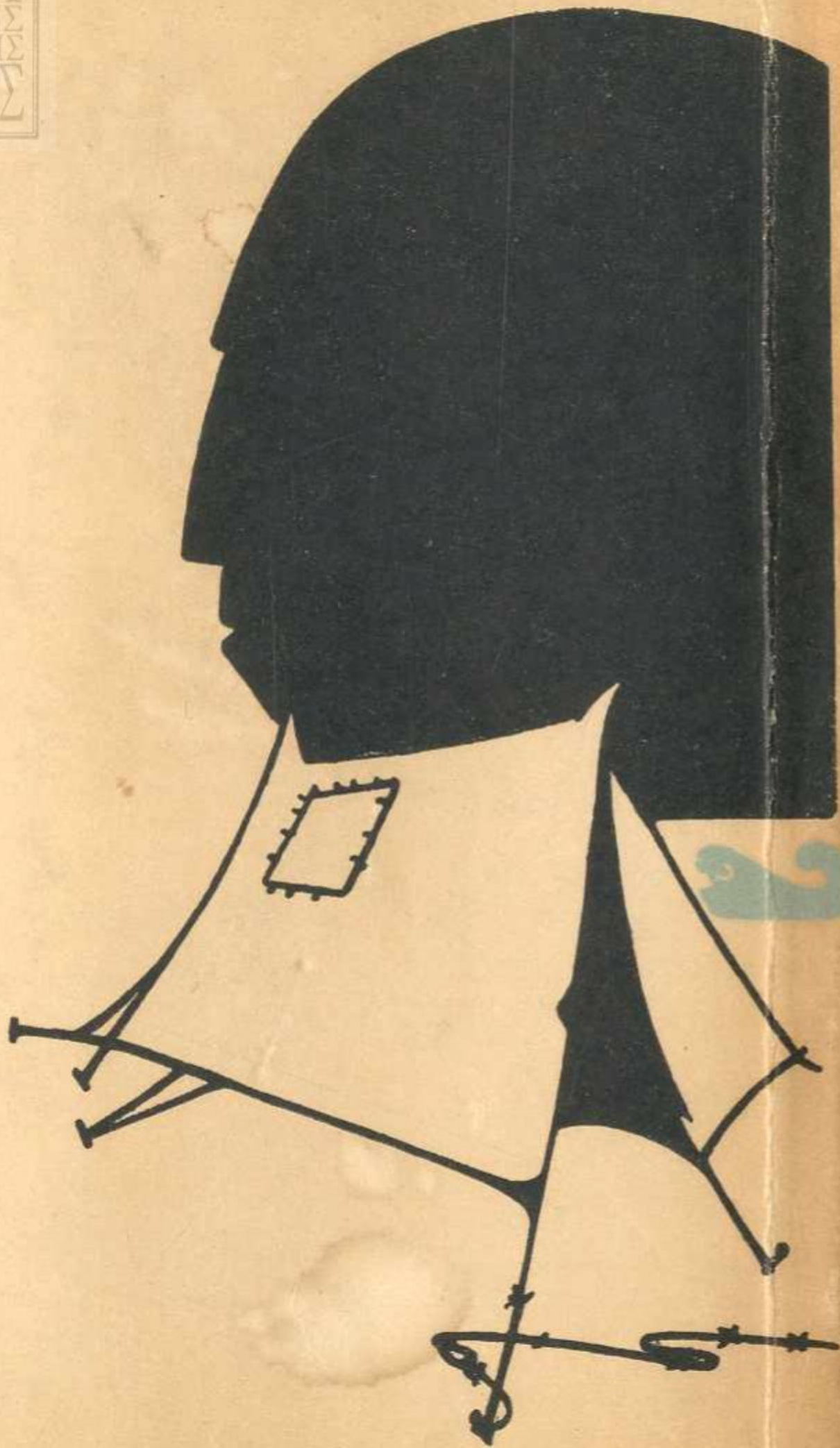
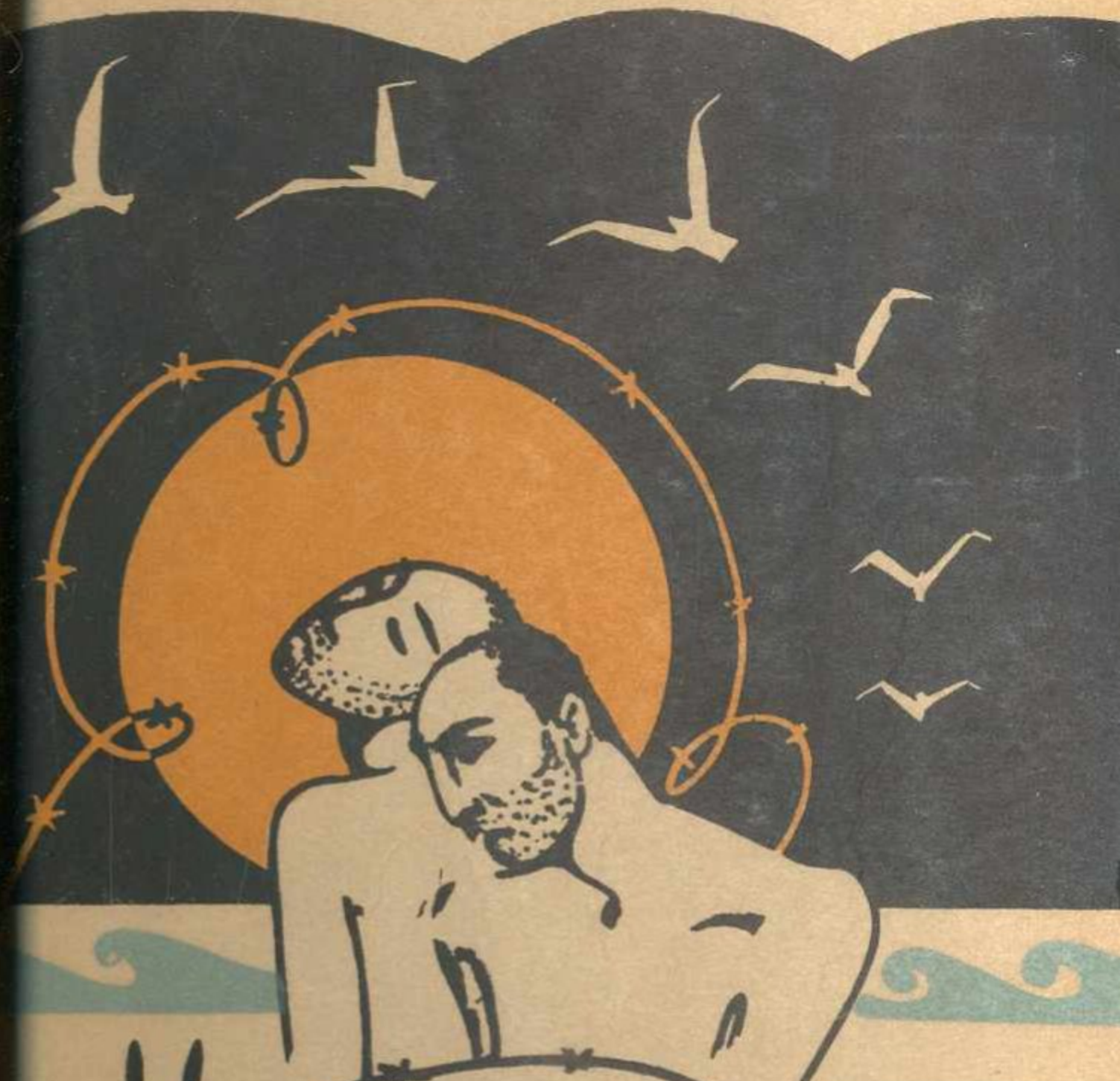

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΒΑΡΔΗ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ

Ματωμένο
+ Ηλιοβασιλέμα

ΧΡΟΝΙ
ΚΟ
ΤΣ
ΜΑΡΤΥ-
ΡΙΣ

Π.Λ.Ε.
1966

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Γ10/6

ΒΑΡΔΗ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ
ΜΑΤΩΜΕΝΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ
(Χρονικό τῶ μαρτυρίου)

Α.Σ.Κ.Ι. ἀριθ. εἰσερχομ.....12249

1963
ΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΒΑΡΔΗ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ

ΜΑΤΩΜΕΝΟ
ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

(Χρονικό τῆς μαρτυρίας)

1963

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

— Λέτε νά φτάσουμε στό νησί μέρα;

Ἐκατόν τριάντα κεφάλια γυρίζουν μεμιᾶς στό μέρος πού στέκεται τό εἰκοσάχρονο παλληκάρι μέ τά ἐβένινα μαλιά καί τό χλωμό πρόσωπο. Ὅλα τά πρόσωπα πάλι σάν αὐτόματα γυρνᾶνε πίσω δεξιά, πρὸς τή δύση, στίς βουνοκορφές τῆς Κορινθίας πού κατεβαίνει βιαστικός ὁ κόκκινος δίσκος. Ὑστερα πάλι ὅλα τά κεφάλια στρέφονται ἴσια μπροστά, στό νησί ἓνα σταχτόμαυρο βράχο πού φαίνονται κάτι παράξενα μανιτάρια φυτρωμένα στίς πλαγιές του.

Ἀκούγεται μονάχα, σάν ἀπόκριση ὁ ρυθμικός κρότος τῆς μηχανῆς. Στριμωγμένοι πάνω στή κουβέρτα τῆς πλώρης κυττίζουμε ἀφαιρεμένοι τή βαθυπράσινη θάλασσα κι ἓνα χαρούμενο στόλο κάτασπρους γλάρους πού βάλθηκαν νά μᾶς διασκεδάσουν μ' ἓνα σωρό ἀπίθανες τρελλές ἀσκήσεις καί ξεφωνητά!

Εἶναι ξελογιάστρα μάγισσα ἢ φθινοπωριάτικη θάλασσα τοῦ Σαρωνικοῦ. Ἀπέραντο ὀλοζώντανο ἀτλάζι γύρω μας πού τό κεντιᾶνε χαρούμενες ψαρποῦλες καί κεῖνο καθρεφτίζει παιχνιδιάρικα τά ὀλοφούσκωτα πανιά τους. Ἀνάλαφρα λευκά πούπουλα, εὐτυχισμένοι ταξιδιώτες τά σύννεφα, μᾶς

προσπερνᾶνε καί χάνονται βαθειά στὸν καταγάλα-
νο ὀρίζοντα. Γλυκός μυρωδάτος ὀλοκάθαρος ὁ θα-
λασσινός ἀγέρας, χαϊδεύει ἀπαλά τὰ πρόσωπα, φου-
σκώνει τὰ στήθια, πλημμυρίζει τὶς ἀρτηρίες καί
φέρνει τὴ ζωὴ ὡς τὸ τελευταῖο κύτταρο. Ἡ Αἴγινα
οἱ ἀκτές τῆς Ἀττικῆς, τὸ Σούνιο κι οἱ λοφοσειρές
τοῦ Μωριᾶ παίρνουν χίλιες γλυκορόδινες ἀποχρώ-
σεις. Ἐκεῖ ψηλά στὶς κατάσπρες καβοκολῶνες πᾶ-
νω σένα χοντρό μάρμαρο κάθετα ὁ γέρο-Ποσει-
δώνας κι ἀγκαλιάζει μὲ τὴ ματιά του τὸν ἐξωτικό
πίνακα.

Ἐνα χέρι δείχνει τώρα μπροστά. Μιλᾶει ὁ Μπαρ-
μπαγιώργης, ὁ ἐργάτης ἀπὸ τὴν Καλαμάτα πού ξέ-
ρει ἀπὸ ξερονήσια.

— Βλέπεις ἐκεῖ φίλε, στή δυτικὴ ἄκρη τοῦ νη-
σιοῦ; Ἐκεῖ στήν πλαγιά εἶναι μιά ὀλόκληρη πόλη
χτισμένη μὲ τὰ καλλίτερα σχέδια τῶν μαστόρων
τῆς δύσης. Ὅπως βλέπεις κοντεύουμε. Ἐκεῖ θά
χορτάσουμε καί ἥλιο καί ἀγέρα καί ἰώδιο μπόλικο.
Εἶναι λίγο σκληρό τὸ κλίμα μὰ ὅποιος κρατήσει
θά γυρίσει πίσω ἀτσαλένιος.

Ἀκοῦνε οἱ ὀπλισμένοι συνοδοὶ καί λένε μεταξὺ
τους πῶς αὐτός πού μίλησε σίγουρα θάναι δάσκα-
λος γιὰ νά μιλᾷ τόσο ὁμορφα. Ἐμεῖς σκεφτόμα-
στε σοβαροὶ τί σημαίνουν τὰ λόγια τοῦ Μπαρμπα-
γιώργη πού πάντα εἶναι μελετημένα. Τὸ ζήτημα τρυ-
πώνει στὸ κάθε κεφάλι καί χιλιάδες σκέψεις ἀρχί-
ζουν νά χοροπηδοῦν ἀνάκατες μὲ τόσα καί τόσα πῶ-
χουμε ἀκούσει γιὰ τὴν καινούργια μας κατοικία...

Σκεφτόμαστε πάλι τὴ λαχτάρα τῆς μάνας πὶ ὅ
θάρθει αὔριο νά μᾶς φέρει φαῖ καί θά μᾶς ζητᾷ στὸ
ἐπισκεπτήριο. Θυμόμαστε τούς δύο πληγωμένους

στήν ἀνάκριση συντρόφους μας πού βογγᾶνε κου-
λουριασμένοι στὸ τσιμεντένιο πεζούλι τοῦ ὑπό-
γειου. Ἀκοῦμε τὰ λυσσασμένα λόγια τοῦ εἰσηγη-
τῆ: «ἀφοῦ δέν ὑπογράφετε θά σᾶς στείλω στὸ ἀνα-
μορφωτήριο». Βλέπουμε ξανά ὀλάνοιχτα πονεμέ-
να ὀλοζώντανα τὰ μάτια πού ὄλο μαζεύονται γύρω
κι ὄλο πληθαίνουν καί μᾶς κυτιᾶνε ἀχόρταγα σιά
σιδεροδεμένα χέρια καί στά χλωμά πρόσωπα. Καί
οἱ συνοδοὶ σρπῶχνουν μὲ τὰ ὑποκέπανα καί βρί-
ζουν ν' ἀνέβουμε γρήγορα στά καμιόνια...

Ἡ «ΕΦΗ» εἶναι φτιαγμένη γιὰ νά κουβαλᾷ ἀν-
θρώπους δεμένους μὲ σίδερα. Εἶναι φρεσκοβαμένη
ὁμορφη, γνήσιο κομάτι τοῦ Σαρωνικοῦ καί κυλάει
πάνω του ξένοιαστη σὰ νά θέλει νά κρύψει κεῖνο
τό δυνατό χτυποκάρδι π' ἀκούγεται στά σπλάχνα της.
Πάνω στή γέφυρα ὁ καπετάνιος, ἠλιόψημένος, μὲ
τὴ θερινή του στολή. Προσπαθεῖ κι αὐτός νά μεί-
νει ἀτάραχος. Καρφώνει τὸ βλέμμα μακρὰ στον
ὀρίζοντα μὰ ὄλο τοῦ φεύγει καί πέφτει στοργικά
πάνω μας. Κυτιᾶει μὴ τὸν εἶδε ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς
συνοδείας καί κουνᾷ σκεπτικός τὸ κεφάλι του.
Κάθε τόσο ἓνα ναυτάκι βγάζει τὸ κεφάλι ἀπὸ κά-
ποια καμπίνα καί μᾶς κυτιᾶει λυπημένο.

Πλησιάζομε. Τὴν προσοχὴ μας ὀλόκληρη ἔχει
τραβήξει ὁ σταχτόμαυρος βράχος μὲ τ' ἄσπρα μα-
νιτάρια πού ὀλοένα φυτρώνουν καινούργια καί με-
γαλώνουν ὅσο στρίβουμε νά μποῦμε στὸν ὄρμο.
Στὴν παραλία διακρίνονται καθαρὰ οἱ φαντάρει
πού μαζεύονται φαίνεται γιὰ τὸ βραδυνὸ συσσίτιο.
Ἐνας ὑπενωματαρχῆς φέρνει τὰ κλειδιά καί προ-
σπαθεῖ νά μᾶς ἀνοίξει τὶς χειροπέδες. Στὸ ἀ-
ριστερό μου χέρι μένει χαραγμένο ἓνα βαθύ

μπλεκόκκινο αὐλάκι πού μέ τσούζει. Ὁ κ. ὑπενω-
ματάρχης γυρνάει νευρικά τὰ κλειδιά μ' ἓνα σαδι-
στικο χαμόγελο ὅταν τοῦ λέμε νά μήν τραβάει ἀπό-
τομα τίς χειροπέδες.

Σ' ὄλο τό ταξίδι κρατοῦσα τή γροθιά μου κολη-
μένη στή δεξιά γροθιά τοῦ συντρόφου μου. Ἄλλο-
τε ἄπάλι χούφτωνα μέ τὰ δάχτυλα τήν παλάμη του
καί προσπαθοῦσα νά βρῶ μιά θέση τέτοια πού νά
μή τεντώνουν κεῖνες οἱ ἀπαίσιες χειροπέδες πού
ὅταν εἶναι ἀνοιχτές μοιάζουν δρεπάνια κι ἔχουν
στήν ἄκρη τή μάρκα τους, τρία γράμματα, U. S. A.
Σέ κάθε τράνταγμα πού βυθιζότανε πιό βαθειά τό
σίδερο μέσα στή σάρκα, τόν κύτταζα ἔνοχα σάν
νάμουνα ἐγώ ὁ φταίχτης.

— Δέν εἶναι τίποτα, ἔλεγε κεῖνος μέ ψυχραιμία.
Κι εἶχα σχηματίσει τή γνώμη πώς οἱ δικές του θά-
ναι σφιγμένες τόσο πολύ! Μά νά πού τό δικό του
τό χέρι ἐκτός ἀπό τό μπλεκόκκινο αὐλάκι ἔχει στό
πίσω μέρος μιά βαθειά πληγή ὡς δύο πόντους!...
μούχει πεῖ πώς τόν λένε Μῆτσο κι εἶναι ναυτικός.

Ἡ πρώτη βάρκα ξεκινᾷ κιόλας γεμάτη μέ τ' ἀν-
θρωπινο φορτίο της. Πρῶτος στήν πλώρη μέ τὰ γκρι-
ζα μαλιά καί τό γλυκό του χαμόγελο ὁ Μπαρμπα-
γιώργης. Ὅλοι περιμένουμε μέ ἀνυπομονησία.
Ξαφνικά στή μέση τοῦ δρόμου ἀλλάζει πορεία ἡ
βάρκα, τραβάει ἀριστερά πρός τό πέτρινο μούτσου-
νο. Πλευρίζει στό βράχο κι ἀρχίζουν ἕνας-ἕνας
νά πηδοῦνε πάνω του.

Κρατᾷμε τήν ἀνάσα μας. Ἐνα δυνατό χτυποκάρ-
δι μᾶς δένει μέ τούς συντρόφους μας πού πάτησαν
πρῶτοι πάνω στ' ἀνώμαλα βράχια. Τόσοι φαντά-
ρει πού μαζεύονται κεῖ δέ μοιάζει νάναι γιά καλό.

Μιά παρέα φαντάρει μέ ἄσπρες ζῶνες καί ἄσπρες
γκέτες φωνάζουν τό Μπαρμπαγιώργη. Κάτι τοῦ
λένε, γίνεται μιά συζήτηση δευτερολέπτων. Τόν
βάζουν στή μέση. Πέφτουν λυσσασμένοι πάνω του.
Τόν χτυπᾶνε μέ τὰ ξύλα σ' ὄλο τό σῶμα. Τόν ρί-
χνουν χάμω καί τόν κλωτσᾶνε νά προχωρήσει.

Μιά διπλή σειρά ροπαλοφόρων ἔχει σχηματι-
στεῖ ἀπό κεῖ μέχρι τό πίσω μέρος τοῦ μούτσουνου
πού δέν φαίνεται ἀπ' ἐδῶ. Μέσα ἀπ' αὐτή πρέπει
νά περάσει καθένας, ν' ἀνέβει πότε μέ τὰ δύο πότε
μέ τὰ τέσσερα ὥσπου τόν χάνουμε ἀπό τά μάτια μας.

Σ' ὄλα τά πρόσωπα γύρω διαβάζω τό σκληρό πό-
νο πού χαράζουν τὰ χτυπήματα. Καθένας θάθελε
νά περάσει πρῶτος ἀπό κείνη τή φάλαγγα γιά νά μή
βλέπει τό φριχτό θέαμα. Σ' αὐτές τίς στιγμές ὁ χρό-
νος σταματάει τό δρόμο του, δέν ὑπάρχει. Τό αἷμα
κυλᾷ δυνατά μέσα στίς φλέβες κι εἶναι τόσο μεγά-
λη ἡ προσβολή πού σοῦ γίνεται κι' εἶναι τόσο βα-
θύς ὁ γκρεμνός μπροστά σου πού σβύνει ὀλότελα
τό ἔνστιχτο τῆς αὐτοσυντήρησης καί δέ λογαριᾷ-
ζεις τό θάνατο...

Στό πίσω μέρος τοῦ βράχου πού χάνεις ἀπό τά
μάτια σου τό ὑπόλοιπο νησί, κοντά στή θάλασσα,
κατάντικρυ στίς καβοκολλῶνες, ἐκεῖ ὀδηγοῦν οἱ
δύο σειρές τῶν φαντάρων. Ἐκατόν τριάντα κορμιά
σωριασμένα πάνω στήν ἀφιλόξενη πέτρα τσαλα-
κωμένα, καταξεσχισμένα καί πληγωμένα περιμέ-
νουν...

— Κύττα, μοῦ ψιθυρίζει ὁ διπλανός μου. Εἶναι
ὁ Τ..., τό εἰκοσάχρονο παλληκάρει πού μίλησε στό
καράβι. Κύττα ἓνα παράξενο ἡλιοβασίλεμα!

Ἐχει δικιο ὁ κόκκινος δίσκος ἔχασε τό σχῆμα του, ἄπλωσε καί χρωμάτισε ὅλη τή δύση. Μιά κα-
τακόκκινη φλόγα μέ τεράστιες γλῶσσες ἔχει σκε-
πάσει τίς λοφοσειρές τοῦ Μωριᾶ. Φωτίζει ἔντονα
τίς ἀκτίνες τῆς Ἀττικῆς, ἀντιφεγγίζει τρεμουλια-
στά στό Σαρωνικό κι ἔρχεται νά χαϊδέψει ἀπαλά τό
σταχτόμαυρο βράχο σά νά θέλει νά μαλακώσει
τόν πόνο μας.

Τριγύρω μας βρίσκονται πάλι οἱ δήμιοι. Στήν
ἀρχή μᾶς κυττάζουν δισταχτικοί σάν κάτι νά πε-
ριμένουν. Ἴσως νά φανεῖ κάποιος ἀξιωματικός νά
μᾶς γλυτώσει ἀπό τά χέρια τους.

— Ἐρχεται ὁ «Γέρος», λέει σιγά κάποιος φα-
ντάρος.

Προχωρεῖ πρός τό μέρος μας κουτσαίνοντας ἔλα-
φρά μέ τό μαστίγιο στό χέρι μέ τό κοντογούνι κι
ἕνα σατράπικο ὕφος ὁ «Γέρος». Πίσω του ἀκολου-
θοῦν καμιά δεκαριά φαντάροι μέ τίς ἄσπρες ζῶνες
καί τίς ἄσπρες γκέτες.

Πλησιάζει ἀρκετά. Σταματᾶ καί μᾶς κυττάει ἐρευ-
νητικά, θαρεῖς καί θέλει νά διαβάσει τή σκέψη
μας. Οἱ φαντάροι στέκονται προσοχή. Ἴσως θά
φοβοῦνται μή τούς μαλώσει πού μᾶς κατάντησαν
ἔτσι. Ἐκεῖνος κάνει νόημα στόν Τ... τό διπλανό
μου νά τόν πλησιάσει.

— Τί θέλεις ἐσύ ὄρε ἀμούστακο παιδί μ' αὐτούς;
εἶσαι καί σύ κομμουνιστής;

— Εἶμαι ἐπονιτής. Πολιτικός κρατούμενος. Ἀ-
παντᾶ σεμνά καί περήφανα τό εἰκοσάχρονο παλ-
ληκάρι.

— Τώρα θά δεῖς βούλγαρε! Τήν ἴδια στιγμή ση-
κώνει ὁ «Γέρος» ψηλά τό μαστίγιο καί τό φέρνει

ἴσια στό πρόσωπο τοῦ νεολαίου πού στέκεται ἀκί-
νητος καί ἀλύγιστος μπροστά του.

Τό σύνθημα πάλι ἔχει δοθεῖ. Ἀπ' ὅλες τίς πλευ-
ρές χυμάνε ξεφρενιασμένοι οἱ φαντάροι μέ τίς ἄσ-
πρες ζῶνες καί τίς ἄσπρες γκέτες. Χτυπᾶνε παντοῦ
μέ τά ξύλα καί μέ τά πόδια τους. Ἀνεβαίνουν
καί χορεύουν πάνω μας. Ἄλλους τραβᾶνε ἀπό τά
μαλιά καί τούς ρίχνουν μέ τά ροῦχα στή θάλασσα.
Ἀκούγονται ἀνάκατα τά βογγητά μέ βρισιές τῶν
τσακαλιῶν πού οὐρλιάζουν.

Κανένας δέ μένει πολλές στιγμές στήν ἴδια θέση.
Δέν ὑπάρχει τρόπος νά φυλαχτεῖς. Φτάνουν νέα κύ-
ματα βασανιστῶν. Ὁ ἕνας χειρότερος ἀπό τούς
ἄλλους, πιο λυσσασμένος. Ἴδιοι τῆς κόλασης δαί-
μονες, δέν ἔχουν καρδιά δέν ἔχουν μυαλό, μόνο δι-
ψᾶνε πολύ καί θέλουν αἷμα. Κι' ὅσο πίνουνε τούς
ἀνοίγει ἡ ὄρεξη καί γίνονται πιο μεγάλα θεριά...
Δίπλα μου πεσμένος ἀναίσθητος ὁ νεολαῖος μέ τό
κεφάλι πρός τά κάτω. Χωρίς σακάκι μέ κουρελια-
σμένο πουκάμισο. Βγάζει συνέχεια αἷμα ἀπ' τό
στόμα καί τή μύτη.

Ὁ Μπαρμπαγιώργης κάτω ἀπό τά πόδια δυό μα-
νιασμένων βασανιστῶν πού τόν κλωτσαῖνε καί τόν
κυλοῦν πρός τή θάλασσα. Πιο πέρα ἔχουν τό σύν-
τροφό μου τό ναυτικό. Τοῦ βγάζουν τά χοντρά ροῦ-
χα, τόν βουτᾶνε στή θάλασσα καί τόν χτυπᾶνε μέ
τά ρόπαλα ὅσπου λιποθυμᾶ πάνω στίς πλάκες.

Μέσα σ' αὐτή τή φουρτούνα ἀκοῦμε κάποιον ν'
ἀπαντᾶ:—Ἐγώ δέν εἶμαι κομμουνιστής. Εἶμαι δη-
μοκράτης! Τά τσακάλια ἀφήνουν ἐμᾶς καί μαζεύον-
ται γύρω του. Ὁ «Γέρος» τόν πλησιάζει.

— Κάνεις ὄρε δήλωση;

Ἐκεῖνος ἀπαντᾷ πάλι πὼς εἶναι δημοκράτης. Κάτι τέτοια ὅμως αὐτοὶ δὲν τὰ χάβουνε. Καταλαβαίνουνε πόσο ἀδύνατος εἶναι ὁ «δημοκράτης». Πέφτουν μὲ διπλὴ λύσσα πάνω του ὥσπου τὸν κάνουν νά λυγίσει. Μήπως αὐτοὶ δὲν εἶναι δημοκράτες; γιατί λοιπὸν νά μὴ γίνεις δημοκράτης σάν κι αὐτούς;

Τὸν παίρνουν ἀπὸ κοντὰ μας καί μαζί του πεντέξη ἀκόμα πού δέ δίνουν κοφτές ἴσιες ἀπαντήσεις. Ξέρουν πὼς μ' αὐτούς δὲν ἔχουν νά κουραστοῦνε πολύ. Εἶναι τὸ πρῶτο κέρδος τους...

Τὰ πνιγμένα βεγγητὰ ἀπλώνονται σ' ὅλη τὴν πλαγιά. Ρίχνω μιά ματιά στό πεδίο τῆς μάχης. Νά τους ἐδῶ ὀλοζώντανους τοὺς προμηθεῖς ξαπλωμένους πάνω στό ματοποτισμένο βράχο. Κραιῖνε στὰ χέρια τους τὴ φωτιά γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, τὴν εὐτυχία γιὰ τὸ λαό τους. Τὸ ξέρω καλά, θά τοῦ τὴ χάρισουν. Κι ἄς ξεσχίζουν τίς σάρκες τους οἱ φοβεροὶ ἀετοί...

Πέρα στὸν ὀρίζοντα ἔσβυσαν τὰ χαρούμενα χρώματα. Ἡ Ἀττική κι' ὁ Μωριάς κρύφτηκαν κιόλας στό σκοτάδι. Καί μεῖς ἐδῶ μένουμε μόνοι μὲ τὰ θεριά...

Ξανάρχονται σέ μᾶς. Ἐχουν ἀφηνιάσει. Τὰ μάτια τους βγάζουν φωτιές.

— Ἀπόψε θά πεθάνετε ὅλοι! βούλγαροι!...

Τρεῖς φαντᾶροι ἔρχονται σέ μένα. Μὲ χτυπᾶνε κι' οἱ τρεῖς. Μὲ γυρνᾶνε μπρούμυτα. Μιά σειρά καυτερές ἀλυσσίδες ζώνουν ὅλο τὸ σῶμα μου. Αἰσθάνομαι στό σβέρκο ἓνα δυνατό πόννο...ζαλίζομαι.

ΦΥΛΑΚΕΣ ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ!...

Τρία μερόνυχτα λυώνω στὸν πυρετό. Τὰ περνῶ ξαπλωμένος μπρούμυτα γιατί τὸ ὑπόλοιπο σῶμα μου δέ μπορεῖ νά βαστάξει τόσο βάρος.

Φαίνεται πὼς τώρα εἶμαι καλλίτερα. Κάποιος μὲ τραβᾷ ἀπὸ τὰ πόδια. Ἀνοίγω τὰ μάτια μου. Ἐνα κεφάλι μουτζουρωμένο σκύβει ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς σκηνῆς κι ἓνα χέρι βάζει στὴν ἄκρη μιά καροβάνα.

— Κουράγιο φίλε, ὅλα θά περάσουν. Ἐδῶ ἔχουμε φτιάξει γιὰ εἰς σούπα κριθαράκι. Προσπάθησε νά φᾶς. Σέ λίγο θά σοῦ φέρω καί τσαΐ. Κλείνει τὸ παραπέτο τῆς σκηνῆς.

Πάνω μου εἶναι πρόχειρα στημένο ἓνα παληὸ ἀτομικὸ ἀντίσκηνο. Πλάϊ ἔχουν βάλει τὴ βαλίτσα μου. Ἀπὸ τίς τρύπες πού ἔχει πάνω του τὸ πανὶ καταλαβαίνω πὼς ἀρχίζει νά σκοτεινιάζει.

Μπροστά μου ξετυλίγονται οἱ μακάρβιες σκηνές τῆς ὑποδοχῆς. Τί νᾶγιναν ἄραγε τᾶλλα παιδιὰ; στ' αὐτιά μου ἀντηχοῦνε τὰ ὑπόκωφα βογγητὰ τους. Τί νᾶγινε ἄραγε ὁ νεολαῖος πού βγάζει αἷμα; ὁ Μπαρμπαγιώργης πού τὸν κυλᾶνε σάν κουρέλι πάνω στό βράχο; ὁ λιπόθυμος ναυτικός μέσα στή θά-

λασσα; και κείνοι πού νόμισαν πώς θα γλυτώσουν αν θα φανοῦνε διαλακτικοί οί «δημοκράτες»;

...Μιά πυκνή βροχή πέφτει πάνω μου. Χιλιάδες ἄσπρα μικρά κομάτια χαρτιοῦ, σάν ἐκεῖνα τά τρικ πού εἶδα στό δρόμο τήν ἡμέρα πού μέπιασαν κι ἔγραφαν: «ΣΤΟ ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ - ΝΤΑΧΑΟΥ ΒΑΣΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ»... ...Περνάνε ἀπό μπροστά μου οί ἄστυνόμοι μέ τίς δελεαστικές προτάσεις των. Οί βασανιστές τῆς ἀσφάλειας. Ὁ εἰσηγητής. Οί φαντάροι μέ τίς ἄσπρες ζῶνες και τίς ἄσπρες γκέτες, ὁ «γέρος». Ὅλοι μέ κυτιᾶνε κατάματα ἀγριεμένοι κι ἐτοιμάζονται νά μοῦ ἐπιτεθοῦν...

...Μακρυά ἀκούω φωνές ζωηρές νᾶρχονται ἀπό τή γειτονιά μου. Καί μουσική ἀπό πολλά μαζί ραδιόφωνα... Εἶναι γιορτή, λιακάδα ἀνοιξιάτικη κι ἔχει μαζευτεῖ κόσμος στήν πλατεία. Παίζουν και ξεφωνίζουν χαρούμενα τά παιδάκια...

Κάποιος μέ τραβᾶ πάλι ἀπό τό πόδι. Τό ἴδιο μουτζουρωμένο πρόσωπο εἶναι πάνω μου.

— Ἐ φίλε, δέ βγαίνει τό Μακρονήσι ἔτσι. Ὅταν ἔχεις πρέπει νά τρῶς.

Γονατίζει πάνω μου κι' ἀρχίζει νά μοῦ βάζει μέ τό κουτάλι στό στόμα.

— Εἶσαι καλλίτερα. Ὅλα τά παιδιά εἶναι καλλίτερα. Πολύ λίγους κατάφεραν νά πάρουν στό δεξιό κλωβό. Ἐσᾶς σᾶς ἔχουν δίπλα και μέσα στό δικό μας. Ἄντε νά γίνεις γρήγορα καλά. Ἐχουμε και μουσική ἐδῶ, ἀκοῦς τά μεγάφωνα; Λένε πώς θα μαζέψουν ἐδῶ στίς στρατιωτικές φυλακές πολύ κόσμο. Ἄντε νά γίνεις καλά.

Καί μοῦ ποτίζει μέ τά μουντζουρωμένα χέρια τό τσαῖ πού ἔφερε στό κύπελο.

— Καληνύχτα και μή φοβάσαι, ἐδῶ μᾶς φυλᾶνε καλά.

Ξανασκέφτομαι κείνα πού μοῦ εἶπε «Ὅλα τά παιδιά εἶναι καλλίτερα... πολύ λίγους κατάφεραν νά πάρουν στό δεξιό κλωβό...»

Τά μεγάφωνα ἀκούγονται καθαρά. Μοιάζει νά τᾶχουν βάλει ὀλόγυρα και νᾶναι ὅλα στραμένα πρὸς τό μέρος μου. Παίζουν ἕνα γρήγορο σκοπό μέ κείνο τόν ἐκνευριστικό ρυθμό. Ὅλο και δυναμώνει ἡ φωνή τους. Ἀτέλειωτα κύματα οί ἦχοι τρυπᾶνε τά τύμπανα και στήνουν μέσα στό κεφάλι μου ἕνα τρελλό χορό. Σάν ἐκεῖνο πού στήνουν οί ἄγριοι τῆς Ζούγκλας, σάν αὐτό πού ἔστησαν κείνο τό βράδυ πάνω μας οί φαντάροι μέ τίς ἄσπρες ζῶνες και τίς ἄσπρες γκέτες...

...Βρίσκομαι πάλι στή γειτονιά μου. Λιακάδα ἀνοιξιάτικη, γιορτή κι ἕνας χαρούμενος κόσμος πλημμυρίζει τήν πλατεία. Τρέχουν και ξεφωνίζουν οί πιτσιρίκοι...

Μά ξάφνου σά νά σταμάτησαν ὅλα, σά νᾶσβυσαν ὅλα. Νέκρα και σκοτάδι βαθύ. Βρίσκομαι στό βάθος τῆς ὑγρῆς ἄβυσσος. Κάτω βαθειά ὀλομόναχος. Ἐκεῖ πάνω ἕνα τεράστιο στόμα φωνάζει. Κάθε λέξη του εἶναι μιά βροντή δυνατή σά νά καλεῖ σέ προσκλητήριο. Ἀγωνίζομαι ὥρα πολλή μά δέ μπορῶ νά καταλάβω τά λόγια του πού ἐπαναλαμβάνονται ρυθμικά βροντερά και γεμίζουν ὅλο τό χῶρο...

Ἀνοίγω τά μάτια μου. Φαίνεται πώς ἡ νύχτα ἔχει προχωρήσει πολύ. Νεκρική σιγή βασιλεύει

γύρω λές και δέν υπάρχει πλάσμα ζωντανό σ' αυτό τον τόπο. Μά νά! πίσω δεξιά ακούγεται τώρα στ' αλήθεια μιά φωνή δυνατή: «ΦΥΛΑΚΕΣ! ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ!» πρίν προλάβω καλά καλά νά σκεφτώ, άριστερά άλλη φωνή: «ΦΥΛΑΚΕΕΕΣ! ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕΕΕΕ!...» ύστερα άλλη και άλλη. Πέντε δέκα δεκαπέντε στη σειρά κάνουν κύκλο γύρω μου.

Πέντε λεπτά απόλυτη ήσυχία. Λές κι έφυγαν όλοι, λές έσβυσαν όλα μέσα στο πηχτό σκοτάδι της νύχτας. Κλείνουν πάλι τά μάτια μου. Βρίσκομαι στομορφο χωριό μου μέ τά φρεσκοβαμένα σπιτάκια καρφωμένα σέ μιά άπέραντη πρασινάδα. Τι χαρά! Θα τρέξω τώρα για τή βρύση μέ τό κρουστάλλινο νερό. Θα σκαρφαλώσω πάνω στις κερασιές. Θα παίξω κρυφτούλι μέ τάλλα παιδιά...

Μά ήταν αυτό; Πέρα μακρυνά μιά φωνή. Στέκομαι. Πάνω κεί από τό λόφο μιά άλλη ακούγεται καθαρά: «Έρχονται οί Γερμανοί!» άλλη φωνή πίο πέρα τό ίδιο βροντερή. Άλλες φωνές πολλές άπ' όλες τις μεριές σκορπίζουν τον τρόμο. Τρέχουν οί χωριανοί, γυναίκες και παιδιά νά σωθούν. Τρέχω μαζί τους κι' εγώ... Φτάνουμε σέ μιά άγρια ρεματιά, πολύ μακρυνά. Μά νά! αρχίζουν πάλι οί ίδιες φωνές γύρω μου. «Έρχονται οί Γερμανοί!... Έρχονται οί Γερμανοί!... Έρχονται οί Γερμανοί!...» Τρέχω μόλη μου τή δύναμη. Προσπαθώ αγωνίζομαι μά είναι αδύνατο νά προχωρήσω ένα μέτρο. Τό έδαφος φεύγει κάτω από τά πόδια μου... πλησιάζουν οί φωνές και μέ κυκλώνουν οί γκεσταπίτες...

Συνέρχομαι. Είμαι μούσκεμα στον ιδρώτα. Έχει ξεραθεί τό στόμα μου. Είναι αδύνατο νά ήσυχάσω

γιατί μόλις κάνω νά ήρεμήσω αρχίζουν ν' άλωνίζουν πάνω μου οί φωνές: «Φύλακες! Γρηγορείτεεε!... Φύ-λα-κες! Γρη-γο-ρεϊ-τεεεε!...»

Νοιώθω μοναχός όλομόναχος μέσα στη φοβερή ζούγκλα. Όλόγυρα παντοϋ θεριά, παντοϋ καννίβαλοι. Είμαι μόνος, όλομόναχος, κανέννας δέ μπορεί νά μέ βοηθήσει...

Είναι φανερός ό σκοπός πού έχουν οί φωνές των φαντάρων. Νά τρομοκρατήσουν. Νά νικήσουν κάθε αντίσταση. Έτσι όπως είσαι ξαπλωμένος μοναχός μέσα στην κόλαση πόσο μπορείς ν' άντέξεις; Μά πρέπει νά παλαίψω. Και πρώτ' άπ' όλα στις δικές μου δυνάμεις πρέπει νά υπολογίζω...

Έχει περάσει ώρα πολλή. Κλείνω τά μάτια κι' έλπίζω νά ζαλιστώ πάλι, προσπαθώ νά στείλω τή σκέψη μου σέ κάτι χαρούμενο. Είναι αδύνατο νά ξεφύγω... Χιλιάδες τεράστια χωνιά είναι στραμένα πάνω μου. Πίσω από τό καθένα ένας φοβερός δράκος σαλπίζει τις άπειλές του... Ένας άπ' αυτούς πλησιάζει πολύ κοντά στο άριστερό μου αυτί. Άκούω τήν άχνα από τό βρωμερό του στόμα. Και μιά φωνή δυνατή: «φύλ...» προσπαθώ νά κλείσω τό άριστερό μου αυτί μά τήν ίδια ώρα πλησιάζει άλλος στο δεξί και φωνάζει τό ίδιο. Από μπροστά ανοίγει τό παραπέτο και μέ χτυπάει στο πρόσωπο άλλο οϋρλιαχτό. Τραβώ τήν κουβέρτα και σκεπάζω τό κεφάλι μου... χαμένος κόπος. Κάτω από τήν κουβέρτα τρυπώνουν χιλιάδες διαβόλοι... Υπάρχουν κάτω από τό πέτρινο μαξιλάρι μου, μέσα στη γή. Φυτρώνουν παντοϋ κι' έχουν όλοι τις ίδιες τρομερές φωνές. Χτυπάνε πάνω στα νεϋρα. Θέλουν νά τά σκεπάσουν νά τά κομματιάσουν νά μείνουν οί

σάρκες πλαδαρές. Νά παραλύσουν τή βούληση.
Νά σβύσουν κάθε ανθρώπινη σκέψη... Φύ-λα-κες!
Γρη-γο-ρεϊ-τεεεεε!...

Χιλιάδες ατέλειωτες ώρες περνάνε μέσα σ' αυτό
τό μαρτύριο!...

Ἀπλώνεται πάλι ήσυχία βαθειά. Ἀπό τίς τρύ-
πες τοῦ ἀντίσκηνου ἔρχονται οἱ πρῶτες θαμπές
ἀχτίνες τῆς χαραυγῆς. Καί τά φαντάσματα φοβοῦν-
ται τό φῶς.

Τά μεγάφωνα παίζουν τό «πρωῖνό ξύπνημα»,
μιά χαρούμενη μουσική.

Ἀνοίγει τό παραπέτο τῆς σκηνῆς. Εἶναι τό χτε-
σινό μουντζουρωμένο πρόσωπο, ὁ πρῶτος μου
φίλος.

— Καλημέρα, σοῦφερα τό τσαῖ. Πάνω στήν βα-
λίτσα ἀκουμπᾶ τό κονσερβοκούτι πού βγάζει ἀ-
χνούς. Κλείνει βιαστικός τό παραπέτο.

Τριγύρω παντοῦ ἀκούγεται θόρυβος ἀνθρώπων.
Πᾶνε κι ἔρχονται βήματα. Καί γώ πού νόμιζα τή
νύχτα πῶς εἶμαι μονάχος μέσα στήν κόλαση!

Τά μεγάφωνα σταματοῦν. Μιά φωνή δυνατή ἀπό
τό ἀπέναντι μέρος:

— «Ὁλος ὁ ἀριστερός κλωβός νά ἐτοιμαστῆ
γιά τήν ἀγγαρείααα! Γρήγορααα!...»

ΣΤΗΝΟΥΜΕ ΠΥΡΑΜΙΔΑ

Μέ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, τήν ὥρα πού καλοῦν
τά χωνιά γιά τήν ἀγγαρεία, σηκώνει τά παραπέτα
τῆς σκηνῆς ἕνας ἀλφαμίτης. Ἕνας ἀπό τοὺς φαν-
τάρους μέ τίς ἄσπρες ζῶνες καί τίς ἄσπρες γκέτες.

— Τί ἔχεις ἐσύ ὀρέ; δέν ἀκοῦς τό προσκλητή-
ριο; σήκω ἀμέσως ἀπάνου!

— Ἔχω ἄδεια τοῦ γιατροῦ. Καί τοῦ δίνω τό χαρ-
τί πού γράφει... «δεκαήμερος ἀπαλλαγὴ ἐργασίας».

— Δέν τά ξέρω ἐγώ αὐτά, ἰδῶ διευθύνει ὁ Κοθρᾶς
κι δέ σοῦ δίνω ἄδεια. Ξεσχίζει τό χαρτί, τραβάει
τοὺς πασσάλους τοῦ ἀντίσκηνου πού πέφτει πάνω
μου ὕστερα προχωρεῖ στό διπλανό.

Βάζω τά παπούτσια, αὐτή εἶναι ἡ ἐτοιμασία πού
ἔχω νά κάνω. Ἴσως ἐκεῖ θά συναντήσω καί τ' ἄλλα
παιδιά τῆς ἀποστολῆς μου. Προχωρῶ κουτσαίνοντας
στή διπλή γραμμὴ πού στέκονται πάνω ἀπὸ πεντα-
κόσιοι κρατούμενοι τοῦ ἀριστεροῦ κλωβοῦ. Γιά μιά
στιγμὴ ξεχνῶ τοὺς φοβεροὺς πόνους μου ὅταν βρί-
σκομαι ἀνάμεσα στά παιδιά τῆς ἀποστολῆς μου,
μπροστά σέ τόσα βασανισμένα πρόσωπα πού μέ
κυτιᾶνε μέ συμπόνια καί καλωσύνη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ματωμένο ήλιοβασίλεμα	5
2. Φύλακες γρηγορείτεεε!...	13
3. Στήνουμε πυραμίδα	19
4. Τό άεροπλανάκι	25
5. Ή σκηνή φρούριο	33
6. Κουράγιο παιδιά!	40
7. Πρωτοχρονιάτικο δώρο	45
8. Άποκλεισμός	51
9. Τό γράμμα τής μάνας	57
10. Ή σταυρωμένος	62
11. Ή δωδέκατος	69
12. Τροχάδην στό φάρο	75
13. Ή «γέρος»	82
14. Άνοικοδόμηση	87
15. Ή πάσσαλος	96
16. Ή όλομέλεια	102
17. Ή Τατάκης	110
18. Τό μήνυμα τής κινεζικής έπανάστασης	116
19. Θρησκεία πατρίς οικογένεια	122
20. Ήπερωρίες	128
21. Ή Κοθράς και ό παπάς	134
22. Στήν άπομόνωση τής άπομόνωσης	141
23. Ή σύντροφος τής βραδυάς	146
24. Ή περήφανος προλετάριος	152
25. Πάσχα στή ΣΦΑ	156
26. Τό θηρίο και ό άνθρωπος	160
27. Φτύστες τους ρέ!...	165
28. Μπάνιο πνιγμού	170
29. Ήχι κύριοι συγκλητικοί	175
30. Στο κάϊκι για τό λαύριο	180